

صلى الله عليه وسلم

تأیید اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم مرضیه امیدی تحت عنوان: بررسی عنصر خلاقیت در نگارگری سنتی ایرانی - پروژه عملی: "حلقه های زندگی" را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر محمد کاظم حسنونند	دانشیار	
۲- استاد ناظر	دکتر پریسا شاد قزوینی	استادیار	
۳- استاد ناظر	دکتر فاطمه هنری مهر	استادیار	
۴- استاد ناظر	دکتر اصغر فهیمی فر	استادیار	
۵- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر اصغر فهیمی فر	استادیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب، دانشجوی رشته و رودی سال تحصیلی مقطع دانشکده متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آئین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:
تاریخ:

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت های علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته تفاسف است که در سال ۱۳۹۰ در دانشکده هنر رزمی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی

سرکار خانم/جناب آقای دکتر حسین، مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر ... از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجناب مرضیه امیدی دانشجوی رشته تفاسف مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: مرضیه امیدی

تاریخ و امضا:

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده هنر و معماری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته نقاشی

بررسی عنصر خلاقیت در نگارگری سنتی ایران

عنوان پروژه عملی:
حلقه های زندگی

مرضیه امیدی

استاد راهنما:
دکتر محمد کاظم حسنونند

تیر ۱۳۹۰

تقدیم به:

مادر و پدر عزیزم که همواره در زندگی مرا یاری رسانده اند

تشکر و قدردانی:

با تشکر از لطف و مهربانی استاد ارجمندم جناب آقای دکتر حسنونند که در

ارائه این پایان نامه مرا راهنمایی کردند.

چکیده:

مبانی زیبایی شناسی نگارگری ایرانی بر اساس ادراک انتزاعی از جهان شکل گرفته و تکامل یافته از این رو تمایل ذهنی نگارگر ایرانی همیشه در راستای چکیده نگاری، نمادپردازی و آدینگری و... بوده است که همه این‌ها ریشه در خلاقیت فرد دارد، از آنجا که هنر نگارگری ریشه در ذهنیت عرفانی و اساطیری انسان شرقی دارد و بازتولید یک نوع نگرش فرامادی و غیرزمینی است، از همین رو، در ظاهر ایستایی در این هنر مشهود است، اما بررسی جز به جز این هنر نشان می‌دهد که خلاقیت فردی هنرمند در طول زمان، آرام آرام در تحول این هنر نقش اساسی داشته است. همانگونه که این هنر از بن‌مایه‌های بسیار ظریف و حساسی برخوردار است، تغییر و تحول نیز در بطن این هنر بسیار ظریف است و در ظاهر چندان محسوس نیست، در حالی که تطبیق تاریخی این آثار نشان از آن می‌دهد که خلاقیت خاص هر هنرمند چگونه در تار و پود هنرش راه باز کرده و ناچار تشخیصی ویژه به اثر بخشیده و آن را از آثار ماقبل خود متمایز کرده است.

در این تحقیق به بررسی اصول و مبانی ریشه‌ای نگارگری پرداخته شده است، همچنین عناصر و زیر ساختهایی که ریشه در نوع جهان بینی خاص هنر ایرانی بویژه نگارگری دارد، مورد بررسی قرار گرفته، سپس عنصر خلاقیت، جایگاه و رابطه آن با نگارگری و چگونگی تکامل عناصر خلاق که منجر به رشد این هنر می‌شود بررسی شده است.

همچنین زندگی، آثار و خلاقیت‌های فردی سه هنرمند نگارگر مورد بررسی قرار گرفت، تا جایگاه و ارزش وجودی ذهن خلاق هنرمندان خاص در روند تکامل نگارگری مشخص شود.

دگرگونی در دید هنری نگارگر و تغییر در ویژگی‌های سبک شناختی هر دوره، متأثر از عوامل محیطی، ذهنی، فرهنگی، برخورد با سنت‌های مختلف و تحولات سیاسی و اجتماعی ایران بوده است که در تکامل هنر نگارگری و ایجاد راه کارها، ایده‌های خلاقانه به طور مستقیم و غیر مستقیم، تاثیر داشته است.

واژه‌های کلیدی: نگارگری، خلاقیت، تکامل، کمال الدین بهزاد، سلطان محمد، رضا عباسی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

مقدمه ۱

کلیات تحقیق..... ۳

فصل اول: ریشه و معنای مینیاتور..... ۵

فصل دوم: ویژگی های نگارگری

۲-۱ ویژگی های معنایی نگارگری ۷

۲-۲ ویژگی های مضمونی ۸

۲-۳ ویژگی های ساختاری ۹

۲-۴ اجتناب از پرسپکتیو..... ۱۰

۲-۵ نحوه بکارگیری سطوح رنگی..... ۱۱

فصل سوم: نگارگری پدیده‌ای با ماهیت خلاق

۱-۳ ریشه‌های خلاق هنرنگاری در اصول و مبانی هنر ایرانی..... ۱۴

۱-۳-۱ اصل ذره‌گرا..... ۱۵

۱-۳-۲ پرهیز از فضای خالی..... ۱۶

۱-۳-۳ منطق فشردگی ۱۶

۱-۳-۴ نور فراگیر و یکسان..... ۱۶

۱-۳-۵ تجلیل از رنگ..... ۱۷

۱-۳-۶ زیبایی شناسی ابهام..... ۱۷

۱-۳-۷ تضاد جهان خودمختار با جهانی واقعی..... ۱۸

۱-۳-۸ نمایش فضای بی‌بعد و زمان بی‌زمان..... ۱۹

- ۲۰-۳-۱-۹ تجرید زیر پوشش تصویر.....
- ۲۰-۳-۱-۱۰ گردهمایی عناصر در اطراف مرکز ترکیب.....
- ۲۰-۳-۱-۱۱ ارتباط بین بیرون و درون اثر.....
- ۲۱-۳-۱-۱۲ دید سه وجهی.....
- ۲۱-۳-۱-۱۳ رابطه محتوا و ظرف.....
- ۲۲-۳-۱-۱۴ رابطه‌ی خلاقیت فردی و تکامل نگارگری.....

فصل چهارم: کمال‌الدین بهزاد

- ۲۶-۴-۱ زمینه‌های شکوفایی استعدادهاى بهزاد.....
- ۳۰-۴-۲ خلاقیتها و نوآوری‌های بهزاد در یک نگاه.....
- ۳۱-۴-۳ بررسی عناصر خلاق در نگارگری بهزاد.....
- ۳۱-۴-۳-۱ مستقل ساختن نگاره‌ها از قید کتابت.....
- ۳۵-۴-۳-۲ خلاقیت در بکارگیری موضوعات تازه.....
- ۳۷-۴-۳-۳ خلاقیت در ترکیب بندی.....
- ۴۰-۴-۳-۳-۱ ترکیب بندی اسپیرال.....
- ۴۱-۴-۳-۳-۲ ترکیب بندی معماری گونه.....
- ۴۱-۴-۳-۴ خلاقیت در بکارگیری رنگ.....
- ۴۲-۴-۳-۵ انسان عنصری خلاق در آثار بهزاد.....
- ۴۷-۴-۴-۴ بررسی ویژگی‌های خلاق در نگاره یوسف و زلیخا.....
- ۴۷-۴-۴-۱ ترکیب بندی.....
- ۴۹-۴-۴-۱-۱ ساختار خطی.....
- ۴۹-۴-۴-۱-۲ خطوط مورب.....
- ۵۰-۴-۴-۱-۳ شیوه جایگیری کتیبه در اثر.....
- ۵۰-۴-۴-۱-۴ خطوط افقی و عمودی.....

۵۰ ۴-۴-۱-۵ خطوط منحنی
۵۱ ۴-۴-۱-۶ سطوح
۵۱ ۴-۴-۲-۲ خلاقیت‌های رنگی نگاره
۵۱ ۴-۴-۲-۱ سبز و قرمز
۵۲ ۴-۴-۲-۲ طلایی و سبز
۵۲ ۴-۴-۲-۳ سیاه و سفید
۵۲ ۴-۴-۳ القاء حرکت

فصل پنجم: سلطان محمد تبریزی

۵۷ ۵-۱-۱ مروری بر زندگی و محیط هنری
۶۴ ۵-۱-۱ جلوه سلطان محمد در متون قدیم
۶۶ ۵-۲-۱ ویژگیهای خلاق در آثار سلطان محمد
۶۸ ۵-۲-۱ ابداع روش قزلباشی
۶۸ ۵-۲-۲ ذره‌گرایی زمینه بروز خلاقیت در آثار سلطان محمد
۶۹ ۵-۲-۳ فضا، زمان، حرکت و رنگ در تخیل سلطان محمد
۷۱ ۵-۲-۴ خلاقیت در کاربرد حرکت از بیرون محدوده موضوع به درون و بالعکس
۷۲ ۵-۲-۵ خیال‌پردازی و عجایب‌نگاری بستری برای بروز خلاقیت
۷۷ ۵-۳-۱ بررسی اثر بارگاه کیومرث
۷۷ ۵-۳-۱ موضوع روایی اثر
۷۸ ۵-۳-۲ زمینه تاریخی اثر
۸۲ ۵-۳-۳ بررسی عناصر خلاق در ترکیب بندی و فضا سازی اثر
۸۳ ۵-۳-۴ عنصر خلاق حرکت
۸۳ ۵-۳-۵ چیدمان خلاق عناصر در تصویر
۸۴ ۵-۳-۶ صخره‌های خیالی نمودی از ذهن خلاق

۷-۳-۵ جادوی رنگ و بازی خلاق ذهن ۸۸

۸-۳-۵ ارزشهای تزئینی ۸۹

۹-۳-۵ ارزشهای سمبلیک ۸۹

فصل ششم: رضا عباسی

۱-۶ درباره رضا عباسی ۹۱

۲-۶ دوره‌های هنری رضاعباس ۹۴

۳-۶ ویژگی‌های عناصر خلاق در آثار رضا عباسی ۱۰۵

۱-۳-۶ اخلاقیات‌های خطی در ایجاد طرح ۱۰۵

۲-۳-۶ تعلیق عناصر در فضای اثر ۱۰۶

۳-۳-۶ تاکید بر عنصر اصلی در ترکیب اثر ۱۰۷

۴-۳-۶ ادراک صریح و ساده از تصویر ۱۰۷

۵-۳-۶ گرافیسیم ۱۰۷

۶-۳-۶ جدایی متن از زمینه ۱۰۸

۷-۳-۶ جابجایی خلاقانه نقشها در چهارچوب مضمون وهم و واقعیت ۱۱۱

نتیجه گیری ۱۱۵

فهرست منابع و مآخذ ۱۱۷

پروژه عملی: حلقه های زندگی ۱۲۰

چکیده انگلیسی ۱۲۸

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۳۳	(تصویر ۵-۱): گلچین اسکندر سلطان
۳۴	(تصویر ۵-۲): مونس الاحرار
۴۶	(تصویر ۵-۳): کمال الدین بهزاد، بخشی از اثر
۵۳	(تصویر ۵-۴): کمال الدین بهزاد، گریز یوسف از زلیخا
۵۴	(تصویر ۵-۵): کمال الدین بهزاد، تقسیمات عمودی اثر
۵۵	(تصویر ۵-۶): کمال الدین بهزاد، تجزیه سطوح اثر
۵۶	(تصویر ۵-۷): کمال الدین بهزاد، خطوط عمودی و افقی اثر
۶۲	(تصویر ۶-۱): سلطان محمد، سرمستی لاهوتی و ناسوتی
۶۳	(تصویر ۶-۲): سلطان محمد، معراج پیامبر
۷۵	(تصویر ۶-۳): سلطان محمد، کشتن هوشنگ دیو سیاه را
۷۶	(تصویر ۶-۴): سلطان محمد، بخشی از اثر کشتن دیو سیاه
۸۱	(تصویر ۶-۵): سلطان محمد، بارگاه کیومرث
۸۶	(تصویر ۶-۶): رضا عباسی، بخشی از اثر بارگاه کیومرث
۸۷	(تصویر ۶-۷): رضا عباسی، بخشی از اثر بارگاه کیومرث
۹۸	(تصویر ۷-۱): رضا عباسی، مردی با ریسمان
۹۹	(تصویر ۷-۲): رضا عباسی، مرد قدح به دست
۱۰۰	(تصویر ۷-۳): رضا عباسی، درویش در بیابان
۱۰۱	(تصویر ۷-۴): رضا عباسی، کشتی گیر
۱۰۲	(تصویر ۷-۵): رضا عباسی، نشمی کمان گیر
۱۰۹	(تصویر ۷-۶): رضا عباسی، سلطان محمد غزنوی و مرد معتکف
۱۱۰	(تصویر ۷-۷): رضا عباسی، جوان ایستاده
۱۱۳	(تصویر ۷-۸): رضا عباسی، بانوی خیالپرداز
۱۱۴	(تصویر ۷-۹): رضا عباسی، معرکه گیر

فهرست تصاویر پروژه عملی: حلقه های زندگی

صفحه

عنوان

۱۲۱.....	تصویر ۱: جدایی ۱
۱۲۲.....	تصویر ۲: جدایی ۲
۱۲۳.....	تصویر ۳: جدایی ۳
۱۲۴.....	تصویر ۴: خاطره
۱۲۵.....	تصویر ۵: تنهایی
۱۲۶.....	تصویر ۶: دوستی
۱۲۷.....	تصویر ۷: جدایی ۴

یک شاهکار نگارگری، نمایشگر احساس متعالی و شعور بالا و وسیع از درک رنگها و فرمها بر روی یک سطح دو بعدی برای ایجاد یک ضرباهنگ جامع و کامل است. نگارگری ایرانی با تمام کوچکی خود از لحاظ اندازه، جهان بینی وسیع آفرینندگان خود را از طریق تصویر آشکار می‌کند. نگاره‌های سنتی دنیاهای کوچکی هستند از رنگ و نور و حرکت و خیال‌پردازی. در مسیر تاریخ نگارگری ایران و مکاتب عمده سلجوقی، تیموری، شیراز، تبریز، صفوی و...، یک ارتباط تنگاتنگ میان نگارگری و تحولات باطنی در اندیشه عرفانی به چشم می‌خورد که موجب سیر صعودی تعمیق زیباشناختی در روندی تاریخی می‌شود و این زمینه‌ای است برای ارتقاء مضامین نگارگری از سطح به عمق. نگارگر پیوندی عمیق بین جهان معقول و عالم محسوس بوجود آورده و این فضای میانه به واسطه نماد و رمزپردازی، تمثیل و روشهای خاص خود این هنر است که جلوه‌گر می‌شود. این فضا برای ذهن خلاق هنرمند بستر وسیعی را بوجود می‌آورد تا روشها و راههای بیشمار را برای بیان مفاهیم عرفانی و معنوی خود بکارگیرد. اگرچه در کالبد محدود سنت حرکت می‌کند ولی روحی دارد نامحدود. در مسیر تکامل، این هنر از نظر تاریخی، سیاسی و ... جریانهای متفاوت را از سر گذرانده و از این تغییرات و تحولات محیطی تاثیرات فراوانی گرفته و این تاثیرات را مانند تجربیات و اطلاعات مفید و غیر مفید در خود ذخیره کرده است. اما آنچه در نوسانات هنری تاریخ نگارگری باعث بوجود آمدن مقاطع اوج و بلوغ هنری شده است، وجود هنرمندانی توانا و واجد قدرت خلاقیت و جسارت در تغییر و دگرگونی است، که با هنرمندی خاص خود این بلوغ و کمال هنری را با حفظ اصول و اساس سنتی و هویت اصلی اش به زیبایی پرورانده‌اند.

مانند کمال‌الدین بهزاد که قدرت اراده خلاقانه خود را به استقلال نگاره‌ها از کتاب تبدیل می‌کند و دیدگاه واقع بینانه اش منجر به تغییر جایگاه انسان و محیط زندگی‌اش در نگاره‌ها می‌شود.

و یا سلطان محمد که به زیباترین شکل مفاهیم عرفانی و روح معنوی زندگی را در رخنمون‌ها و جان بخشیدن به حیات و طبیعت و جاندارانش نشان می‌دهد.

تغییر در رنگها و ترکیب بندی‌های کامل و استفاده از اصول و مبانی هنر نگارگری در زیباترین و کامل‌ترین حد اش در کار این گونه هنرمندان نشان از ارزش وجودی و جایگاه مهم هنرمند در تکامل هنر نگارگری است. این قوه خلاقیت است که با بازی‌های ذهنی خود می‌خواهد بهترین‌ها و بالنده‌ترین‌ها را خلق کند.

در این پایان نامه به دنیای ذهنی سه هنرمند خلاق و ساختار شکن: کمال الدین بهزاد، سلطان محمد و رضا عباسی وارد شده و با تحلیل حرکت‌های خلاقانه آنها در راستای تکامل و رشد نگارگری جایگاه و ارزش خلاقیت فردی را حتی در یک چهارچوب سنتی نشان خواهیم داد.

کلیات تحقیق:

تعریف مسئله:

با توجه به اینکه مبانی زیبایی شناسی نگارگری ایرانی بر اساس ادراک انتزاعی از جهان شکل گرفته، از این رو تمایل ذهنی هنرمند نگارگر ایرانی همیشه در راستای چکیده نگاری، نمادپردازی و آذینگری بوده است. در دوره های مختلف و در مسیر خلق آثار نگارگری شاهد نقاط اوج و تحولات شاخصی هستیم که سرچشمه بوجود آمدن مکتبهای مهم و عناصر نوآورانه بوده اند. این تغییر جهات و نوآوری های خلاقانه منجر به شکوفایی تدریجی نگارگری شده است. در این پایان نامه هدف شناسایی دلایل بوجود آورنده این تغییرات است.

اهداف و سوالات تحقیق:

۱- چه عواملی در تغییر جهت ها و بداعت در آثار هنری در مقاطع مختلف و تکامل این هنر تاثیر داشته است؟

۲- آیا هویت و شخصیت فردی هنرمند در خلق آثار نگارگری سهیم بوده است؟

۳- آیا می توان هنرمند نگارگر را با وجود چهارچوب های سنتی نگارگری یک فرد خلاق دانست؟

فرضیه ها و پیش فرض ها:

دگرگونی در دید هنری نگارگر و تغییر در ویژگی های سبک شناختی هر دوره متاثر از عوامل محیطی، ذهنی، فرهنگی، برخورد با هنرها و سنتهای دیگر در شرق و غرب و تحولات سیاسی، اجتماعی و تاریخی بوده است و هر هنرمند نسبت به میزان بهره گیری از قوه خلاق خود هنر نگارگری را تحت تاثیر قرار داده و راه را برای تکامل این هنر گشوده و عنصر خلاقیت مهم ترین عامل در تکامل هنر نگارگری است.

مواد و روش انجام تحقیق:

از طریق روشهای توصیفی، تاریخی و تحلیل محتوی استفاده خواهد شد، همچنین از طریق روش کتابخانه ای، مراجعه به منابع و اسناد مکتوب و موجود اطلاعات لازم جمع آوری خواهد شد.

جنبه جدید بودن و نوآوری:

تا کنون پژوهشی در زمینه عنصر خلاقیت در نگارگری ایرانی صورت نگرفته است و این پژوهش بنظر جدید می آید.

فصل اول

ریشه و معنای مینیاتور

برخی معتقدند که مینیاتور یک لغت فرانسوی است و همان «می نیموم ناتورال» (minimum naturl) به معنی طبیعت کوچک شده می باشد که یکی از سبک‌هایی است که در دوره‌های مختلف هنر اروپا بخصوص دوره گوتیک، باروک و روکوکو در اروپا رواج داشته است.

البته در کل برای هر شی هنری ریزنقش و با ظرافت هم این واژه کاربرد دارد و محدود به نقاشی نیست. از دیدگاه دیگر « کلمه مینیاتور نه آنچنان که معمولاً پنداشته‌اند از واژه می‌نیموم (minimum) به معنی خرد و ریز مشتق است، بلکه این اصطلاح از کلمه می‌نیوم که معنی آن رنگ قرمز خاصی را معرفی می‌نماید گرفته شده است زیرا در آغاز کتابها را نزد ملل مغرب زمین با رنگی که آمیخته از شنگرف و می‌نیموم بود زینت می‌کردند. سپس کلمه مینیاتور به طور کلی برای همه انواع نقاشی و دفاتر متداول گردید و بوسیله علاقمندان به کتابهای مصور شرقی که در صدد یافتن اینگونه نقاشیها بودند در سرزمینهای ما مصطلح گردید و جای کلمه نقاشی را گرفت.

چنانچه امروزه ما خود نقاشیهای کتابها و یا هنر نقاشی ظریف دیگر (و حتی گاه آثار بزرگ دیواری که بدین شیوه خاص ساخته شده باشد) را مینیاتور می‌نامیم و در هر کتابی که در قرون اخیر در زمینه نقاشیهای ایرانی و ترک و هندی و غیره نوشته شده باشد، این واژه را باز می‌یابیم. ^۱ «به هر حال این کلمه در نیمه اول قرن حاضر در زبان فارسی امروزه مصطلح گردیده و فعلاً در ایران به نقاشیهای ایرانی چه قدیم و جدید، که از سبک و روش اروپائی پیروی نکرده و دارای خصوصیات نقاشی سنتی باشد، مینیاتور می‌گویند که این موضوع به غلط مصطلح شده است»^۱

^۱ - اکبر تجویدی، نقاشی ایران نقاشی ایران از کهن ترین روزگار تا دوران صفویان، تهران، اداره کل نگارش وزارت فرهنگ و هنر (سابق) آبانماه ۱۳۵۲، ص ۷۲